
KİTAP TANITIMI: HÜCECÜ’N-NÜBÜVVE

Dr. Yasin Ulutaş

Şehit Necati Sayın Anadolu İmam Hatip Lisesi

eskikahta@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-7912-6500>

Atıf Gösterme: ULUTAŞ, Yasin, (2019), Hücecü’n-Nübüvve, *Ağrı İslâmi İlimler Dergisi (AGİİD)*, 2019 (4), 71-73.

Müellifin bu eseri, *Resâilü Câhiz* adlı üç ciltlik eserin üçüncü cildin bir bölümü içerisinde basılmıştır. Müellif bu eserin telif amacını şöyle izah eder: Hz. Muhammed’in nübüvvetini ispat eden delillerden bazılarının aslının zayıf, bazılarının da nakledenlerin ve haber verenlerin az olduğunu, aynı zamanda mühlidlerin saldırıları nedeniyle bu konudaki delillerin etkisinin azaldığını belirterek nübüvveti ispat eden delilleri konuşmak, açıklamak ve toplamak istediğini belirtir. Ayrıca Selefin Hz. Peygamberin nübüvvetini ispat eden delilleri toplamayı ihmal ettiğini, bu ihmalin neticesinde Zındıkların, Dehriyyun ve akli kıt olanların abartılmış olaylarla nübüvvet konusunda insanları şüpheye düşürdüğünü belirterek bu duruma çok üzüldüğünü ifade eder.

Cahiz, “*Huccet*” tabirini delil anlamında kullanır. Nübüvvetin delillerini daha çok Kur’an-ı Kerim ve döneminde nübüvveti ispat etmede kullanılan hüccet, ayet, burhan, delil, beşâret, şevahid, alamet, harika, bedai’ ve acâib gibi kavramları mucize anlamında kullanır. Ona göre bir olayın mucize olabilmesi için cevher, araz, soyut veya somut olması önemli değil, bilakis bütün insanları aciz bırakan olağanüstü bir olay olmalıdır. Nitekim mucizenin su üzerinde yürüme, ölüleri diriltme ve denizi yarma gibi olaylar niteliğinde olmasıdır. Mucize kavramını kullanmamakla beraber mucize konusunu nübüvvetin deliller içerisinde kapsamlı bir şekilde ele alır

Cahiz eserinde öncelikle delilin ve mucizenin tanımını yapar. Ona göre nübüvveti ispat etmede kullanılan delillerin ya açık bir şekilde görülmüş olması ya da bu konudaki delillerin mütevatir olarak bildirilmiş olması gerekir. Şayet haber mütevatir olarak nakledilmişse o haber mucizedir. Kendilerine karşı delil olarak kullanılmaması için haberin kendisini değil, gelişinin

mucize olduğunu iddia eder. Bu konudaki delillerin hem aslı, hem de ondan kaynaklanan ferinde de ittifak edilmesi gerekir. Aslı doğru olduğunda ferinde ittifak edilir. Aslı olmayanın feride de olmaz. Haberin aslı görmektir. Feri ise duymaktır. Akıl istidlalde bulunur. Görme ve haber istidlalin illeti ve aslıdır. Asıl olmadan ferin olması imkânsızdır. Delil olmadan istidlal de olmaz.

Müellif haber konusunu geniş bir çerçevede ele alıp açıklamaya çalışır. Hz. Muhammed'in nübüvveti konusundaki bazı zayıf haberlerin yayıldığını buna mukabil bazı kuvvetli haberlerin de üzerinden uzun bir zamanın geçmesi neticesinde unutulduğunu belirtir. İnsanların kendilerinden önceki döneme ait haberleri öğrenme arzusunda olduklarını belirterek gerçek nebi ile sahtesini ayırmanın tek yolunun doğru haberleri öğrenmekten geçtiğini belirtir. Ona göre akıl tek başına bu ayrımı yapamadığı gibi diğer konularda da bilgiyi elde etmede de tek başına yeterli bir delil değildir.

Ayrıca Hz. Peygamber'in nübüvvetini ispat eden delilleri açıklamaya çalışır. Ona göre Hz. Peygamberin nübüvvetini ispat eden deliller, Kur'an-ı Kerim'in toplandığı metot ile toplanması gerekir. Kur'an farklı insanların zihninde iken Selef tarafından bir kitapta toplandı. Diğer kraatlar yasaklanmadığı halde insanlar toplanan Kur'an da ittifak ettiler. Şayet nübüvvetin delilleri de aynı metotla toplanmış olsaydı mülhidler, aptal ve cahillerin söyleyeceği bir sözleri olamadığı gibi onlardan gelen haberler de gelmezdi.

Müellife göre Allah, nübüvvetin delillerini Halef'in eliyle Kur'an-ı da Selef'in eliyle toplamak suretiyle rahmetini ümmeti arasında paylaşmıştır. Selef'in de Halef'in de İslam ümmetini korumak sorumluluğu olduğundan dolayı kendilerine düşen görevleri yapmak zorundadırlar. Haber rivayet edenlerin tabiatlarının, rivayet nedenlerinin ve amaçlarının farklılığı sebebiyle haberleşmeksizin ahad ve yalan haberlerde birleşmeleri mümkün değildir. Zira sebeplere bağlı olarak insanları farklı tabiatta değil de aynı tabiat üzerinde yaratılmış olsalardı yeryüzünde kargaşa olurdu. Nitekim bütün insanlar aynı mesleği, beldeyi, yemeği ve meyveyi tercih etmiş olsaydı bu durumda ihtiyaçlarını karşılayamadıkları gibi aralarında kargaşa da olurdu.

Müellif, peygamberlerin gönderiliş amacı konusunda ise insanların Allah'a karşı mazereti olmasın diye peygamberleri delillerle gönderdiğini ifade eder. Ona göre insanların çoğu peygamberlerin delillerini görme imkânına sahip olmamalarına rağmen konu ile ilgili deliller haber yoluyla kendilerine ulaşmıştır. Allah tarafından delillerle gönderilen peygamberlerin haberleri unutulmaya başlanınca yeni peygamberler gönderilerek haberlerin gün yüzüne çıkması sağlanmıştır. Nitekim Hz. Âdem ile ilgili haberler unutulmaya yüz tutunca Allah onun haberlerini Hz. Nuh aracılığıyla gün yüzüne çıkardı. Hz. Nuh'un haberleri

unutulmaya başlanınca Hz. İbrahim onları gün yüzüne çıkardı. Daha sonra peş peşe gelen peygamberler önceki peygamberlerin unutulmuş haberlerini anlatılar.

Müellif olağanüstü garip haberlerin toplumda çabuk yayıldığını belirterek Peygamberlerin gösterdiği mucizelerinde olağanüstü ve insanın kudreti dışında olduğundan dolayı toplumda hızlı yayılıp gündemi belirlediğini bu nedenle de peygamberlerin meşhur olduklarını ifade eder. Nitekim Hz. Musa ve İsa gibi peygamberler mucizeleriyle meşhur olmuşlardır. Müellif Müneccimlerin verdiği haberlerin çoğunun yalan olduğuna buna mukabil peygamberlerin verdiği haberlerin tümünün doğru olduğunu belirtir.

Müellife göre Hz. Peygamberin nübüvvetini ispat eden mucizelerin başında Kur'an-ı Kerim, Hz. Peygamber'in ahlakı ve kabul edilen duaları gelir. Hz. Peygamber Kur'an-ı Kerim'in benzerini yapmaları konusunda müşriklere meydan okudu. Ancak müşriklerin içerisinde meşhur şair ve belağatçılar olmasına rağmen bu çağrıya cevap verme de aciz kaldılar. Şayet bu meydan okumaya olumlu cevap verebilselerdi daha zor olan Müslümanlarla savaşmayı tercih etmezlerdi. Hz. Peygamber'in sahip olduğu güzel ahlakı da onun nübüvvetini ispat eden delillerden birisidir. Zira bütün insanlar onun eşsiz güzel bir ahlaka sahip olduğunda ittifak etmişlerdir. Hz. Peygamberin kabul edilmiş duaları da nübüvvetini ispat eden mucizelerindendir. Nitekim Hz. Peygamberin Mudar kabilesinin kıtlığa duçar olması için yaptığı dua ile Kısra'nın yok olması için yaptığı dualar Allah tarafından kabul edilmiştir. Ayrıca önceki ilahi kitaplarda da Hz. Peygamberin nübüvvetini belirten işaretler vardır.

Son olarak müellif peygamberlerin gönderildikleri toplumlar hangi meslek dalında kuvvetli ise o alanla ilgili mucizeler gösterilerek kuvvetli oldukları alanlarda aciz bırakıldıklarını belirtir. Nitekim Hz. Musa sihirde mahir olanları, Hz. İsa tıpta kuvvetli olanları ve Hz. Muhammed de şiir ve belağatta mahir olanları aciz bıraktı. Zira gönderildikleri kavimler bu alanlarda son derece kuvvetli olduklarını iddia etmişlerdi. Allah da onları peygamberler aracılığıyla kuvvetli oldukları alanlarda mucizelerle aciz bırakmıştır.